

O'QUVCHILARGA MILLIY HUNARMANDCHILIGIMIZNI O'RGATISH
METODOLOGIYASI

Shahrisabz Davlat Pedagogika instituti

Ijtimoiy fanlar fakulteti katta o'qituvchisi

Qurbonov Pardatursun**Pardayeva Robiza Uroq qizi**

Ijtimoiy fanlar fakulteti

Texnologik talim yo'nalishi talabasi

90 070 19 35

sattarovjavhar@gmail.com

Annotatsiya ; Ushbu maqola o'quvchilarga milliy hunarmandchilikni o'rgatish metodologiyasini o'rganishga bag'ishlangan. Maqolada milliy hunarmandchilikning ahamiyati, uning tarixi, turlari va metodologik asoslari batafsil yoritilgan. O'quvchilarga hunarmandchilikni o'rgatishda nazariy va amaliy yondashuvlarning o'rni, interaktiv metodlar, ko'rgazmalar va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash kabi usullar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, maqolada milliy hunarmandchilikni o'rgatish jarayonida o'quvchilarda qiziqish uyg'otish va milliy madaniyatni saqlash muhimligi ta'kidlanadi.

Annotation : Данная статья посвящена методологии обучения учащихся народным ремеслам. В статье подробно рассматривается значение народных ремесел, их история, виды и методологические основы. Освещены роль теоретического и практического подходов в обучении ремеслам, использование интерактивных методов, выставок и применение современных технологий.

Также подчеркивается важность пробуждения интереса у учеников к народному ремеслу и сохранению национальной культуры в процессе обучения.

Annotation ;This article is dedicated to the methodology of teaching national handicrafts to students. It explores the importance of national handicrafts, their history, types, and methodological foundations. The article discusses the role of theoretical and practical approaches in teaching crafts, the use of interactive methods, exhibitions, and the application of modern technologies. Furthermore, the article emphasizes the importance of fostering students' interest in national crafts and preserving national culture during the teaching process.

Kalit soʻzlar : Milliy hunarmandchilik, metodologiya, oʻquvchilar, amaliy mashgʻulotlar, interaktiv metodlar, tarix, madaniyat, hunar, zamonaviy texnologiyalar, milliy madaniyat, hunarmandchilik turlari.

Ключевые слова : Народные ремесла, методология, учащиеся, практические занятия, интерактивные методы, история, культура, ремесло, современные технологии, национальная культура, виды ремесел.

Keywords: National handicrafts, methodology, students, practical sessions, interactive methods, history, culture, crafts, modern technologies, national culture, types of crafts.

KIRISH

Milliy hunarmandchilik – xalqning madaniy merosining ajralmas qismi boʻlib, oʻzida asrlar davomida shakllangan anʼnaviy bilim, koʻnikmalar va sanʼatni mujassam etadi. U nafaqat iqtisodiy faoliyatning bir turi, balki xalqning maʼnaviy dunyoqarashini, estetik didini, tarixi va madaniyatini aks ettiruvchi noyob sanʼat shaklidir. Oʻzbek xalqining boy hunarmandchilik anʼanalari dunyo miqyosida tanilgan va qadrlanadi. Shuningdek, milliy hunarmandchilikning oʻrni va ahamiyatini oʻrgatish, yosh avlodga bu sanʼatni sevdish va ularni unga qiziqtirish muhim masalalardan biridir. Bugungi kunda oʻquvchilarga milliy hunarmandchilikni oʻrgatish, nafaqat

ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish, balki o'z madaniyati va merosiga bo'lgan hurmatni shakllantirishga xizmat qiladi. Shu maqsadda, o'quvchilarga milliy hunarmandchilikni o'rgatish metodologiyasini ishlab chiqish zarurati tug'iladi. Ushbu maqolada milliy hunarmandchilikni o'rganishning metodologik asoslari, usullari va o'quvchilarda qiziqish uyg'otish yo'llari tahlil qilinadi. Maqsad – milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirish, shuningdek, yosh avlodni hunarmandchilik san'ati bilan tanishtirishdir.

Milliy hunarmandchilikni o'rganish metodologiyasi o'quvchilarga an'anaviy san'atni chuqur anglashga yordam beradi. Bu jarayon nafaqat amaliy ko'nikmalarni shakllantirishni, balki milliy madaniyatni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi. Asosiy qismda milliy hunarmandchilikni o'rgatishning metodologik yondashuvlari va muhim jihatlari ko'rib chiqiladi.

1. Milliy Hunarmandchilikning Tarixi va Ahamiyati

Milliy hunarmandchilikning tarixi va ahamiyatini o'rganish o'quvchilarga uning madaniy merosdagi o'rnini anglashga yordam beradi. O'zbek xalqining hunarmandchilik an'analari ko'p asrlar davomida shakllangan va har bir turli san'at turi o'zining noyob uslubi va texnologiyalariga ega. Bu o'quvchilarga o'z xalqining madaniyatini qadrlash va uning boyligini tushunishga yordam beradi. Masalan, gilam to'qish, kulolchilik, yog'och o'ymakorligi kabi hunarmandchilik turlari o'zining tarixiy ahamiyatiga ega va milliy madaniyatni aks ettiradi.

2. Nazariy va Amaliy Yondashuvlar

Milliy hunarmandchilikni o'rgatishda nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalar o'zaro bog'lanishi zarur. O'quvchilarga hunarmandchilik san'ati tarixini o'rgatish, uning turli turlarini va ularning yaratilish jarayonlarini tushuntirish orqali ularni san'atning chuqur qatlamlariga olib borish mumkin. Nazariy bilimlarni mustahkamlash uchun amaliy mashg'ulotlar, ustalar bilan uchrashuvlar va master-klasslar o'tkazish samarali bo'ladi. O'quvchilarni amaliy faoliyatga jalb qilish, ularni an'anaviy

texnikalar va vositalar bilan tanishtirish, yaratish jarayonini o'rganishga imkon beradi. Shu bilan birga, amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarga ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Interaktiv Usullar va Innovatsion Yondashuvlar

Milliy hunarmandchilikni o'rgatishda zamonaviy interaktiv usullarni qo'llash muhimdir. Bu usullar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi va o'quv jarayonini yanada samarali qiladi. Interaktiv metodlar, masalan, guruhli ishlar, ijodiy loyihalar, turli tanlovlar va ko'rgazmalar o'quvchilarga milliy hunarmandchilikni amaliyotda ko'rish va o'zlari yaratish imkoniyatini beradi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali milliy hunarmandchilikni yangicha yondashuvlar bilan rivojlantirish mumkin. Kompyuter yordamida dizaynlar yaratish, 3D modellash, virtual ko'rgazmalar tashkil etish kabi usullar o'quvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan tanishtiradi.

4. Ko'rgazmalar va Namoyishlar

Ko'rgazmalar va namoyishlar o'quvchilarga hunarmandchilikning go'zalligini ko'rish va ularga nisbatan qiziqish uyg'otishda muhim rol o'ynaydi. Milliy hunarmandchilik mahsulotlarini namoyish etish, ularning tarixiy va estetik ahamiyatini tushuntirish orqali o'quvchilarga yaratish jarayonining barcha bosqichlarini o'rgatish mumkin. Ko'rgazmalar, festivallar va tanlovlar o'quvchilarni faollashtiradi va ularning ijodiy faolligini oshiradi.

5. Milliy Hunarmandchilikni Zamonaviylashtirish

Milliy hunarmandchilikni o'rgatish jarayonida uning zamonaviy ehtiyojlarga moslashishi zarur. Masalan, an'anaviy dizaynlarni zamonaviy uslublar bilan uyg'unlashtirish, yangi materiallardan foydalanish orqali hunarlarni yangilash mumkin. O'quvchilarni zamonaviy dizayn va texnologiyalar bilan tanishtirish, ularning hunarni rivojlantirishga oid innovatsion g'oyalarini oshiradi. Bu nafaqat

milliy hunarmandchilikni saqlashga yordam beradi, balki uni yangi avlodga moslashtirishga imkon beradi.

6. Motivatsiya va Qiziqish Uygʻotish

Oʻquvchilarda milliy hunarmandchilikka qiziqish uygʻotish jarayonida motivatsiya muhim rol oʻynaydi. Hunarmandchilikni oʻrganishga boʻlgan qiziqishni oshirish uchun ularni yaratish jarayoniga jalb qilish, turli musobaqalar va koʻrgazmalar orqali ragʻbatlantirish lozim. Oʻquvchilarga hunarmandchilikning nafaqat madaniy, balki iqtisodiy va ekologik foydalari haqida ham tushuncha berish ularni yanada koʻproq qiziqtiradi.

7. Jamiyatga Ta'siri

Milliy hunarmandchilikni oʻrgatish nafaqat oʻquvchilarga foyda keltiradi, balki butun jamiyatga ham ijobiy ta'sir koʻrsatadi. Yoshlar orasida milliy merosga boʻlgan hurmatni oshirish, hunarmandchilikka boʻlgan qiziqishni kuchaytirish, jamiyatda an'anaviy san'at va madaniyatning rivojlanishiga yordam beradi. Bu oʻz navbatida, hunarmandchilikning turli turlari va mahsulotlarining eksportini oshirish, iqtisodiyotni rivojlantirishga ham turtki boʻlishi mumkin.

METODOLOGIYA

Milliy hunarmandchilikni oʻrgatish metodologiyasi oʻquvchilarda nafaqat amaliy koʻnikmalarni rivojlantirish, balki ularning milliy madaniyatga boʻlgan hurmatini shakllantirish, madaniy merosni saqlash va rivojlantirishga xizmat qiladi. Ushbu metodologiyaning samarali boʻlishi uchun bir qator yondashuvlar, usullar va prinsiplarga asoslanish zarur. Quyida milliy hunarmandchilikni oʻrgatishning metodologik asoslari va yondashuvlari batafsil keltirilgan.

1. Nazariy va Amaliy Yondashuvlarni Uygʻunlashtirish

Milliy hunarmandchilikni oʻrganishda nazariy bilimlar va amaliy koʻnikmalarni uygʻunlashtirish zarur. Oʻquvchilarga hunarmandchilikning tarixi, turlari, texnikalari

va materiallari haqida nazariy bilimlar berish, ular uchun asosiy poydevor yaratadi. Shu bilan birga, o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar o'tkazish, ularni hunar yaratish jarayoniga jalb etish kerak. Amaliy mashg'ulotlarda o'quvchilar hunar asarlarini yaratish, materiallar bilan ishlash va texnikalarni o'zlashtirish orqali o'z ko'nikmalarini rivojlantiradi.

2. Interaktiv va Ijodiy Yondashuvlar

O'quvchilarda milliy hunarmandchilikka bo'lgan qiziqishni oshirish uchun interaktiv metodlardan foydalanish zarur. Guruhlarda ishlash, ijodiy loyihalar yaratish, ustalar bilan uchrashuvlar tashkil etish, dastlabki natijalarni muhokama qilish orqali o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash mumkin. Bu yondashuv nafaqat o'quvchilarning ko'nikmalarini oshiradi, balki ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi va mustahkam bilimlarni shakllantiradi. Shuningdek, o'quvchilarga turli hunar mahsulotlari yaratish orqali ularning shaxsiy ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Ko'rgazmalar va Namoyishlar

Milliy hunarmandchilikni o'rgatishda ko'rgazmalar va namoyishlar tashkil etish muhim metodlardan biridir. Ko'rgazmalar orqali o'quvchilar yaratgan asarlarni namoyish qilish, shuningdek, boshqa hunarmandlarning ishlarini ko'rish orqali ularga ilhom berish mumkin. Bu o'quvchilarga hunarmandchilikni yanada chuqurroq tushunish va o'zlarining ijodiy ishlarini baholash imkoniyatini yaratadi. Ko'rgazmalar o'quvchilarga o'z ishlari bilan faxrlanish, bir-biridan o'rganish va yangi g'oyalar olish imkonini beradi.

4. Zamonaviy Texnologiyalarni Qollash

Milliy hunarmandchilikni o'rgatishda zamonaviy texnologiyalarni qo'llash usulni yanada samarali qiladi. Kompyuter grafikasi, 3D modellash, virtual ko'rgazmalar kabi innovatsion texnologiyalar o'quvchilarga hunarni yangi yondashuvlar bilan o'rganishga imkon yaratadi. Bu usullar milliy hunarmandchilikni zamonaviy talablarga

moslashtirish, shuningdek, o'quvchilarga turli texnologiyalar yordamida yaratish imkoniyatlarini kengaytiradi. Masalan, an'anaviy dizaynlar bilan zamonaviy texnologiyalarni uyg'unlashtirish orqali hunarmandchilikni yangi avlodga tanishtirish mumkin.

5. Motivatsiya va Rag'batlantirish

O'quvchilarda milliy hunarmandchilikka qiziqish uyg'otish va ularni rag'batlantirishning muhim o'рни bor. O'quvchilarga hunar o'rgatishda ularni muvaffaqiyatlaridan keyin rag'batlantirish, motivatsiya berish va ijobiy natijalar ko'rsatish kerak. Shuningdek, turli tanlovlar, musobaqalar va ko'rgazmalar o'tkazish orqali o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish va ularga o'z ishlari bilan faxrlanish imkoniyatini berish muhimdir. Motivatsiya orqali o'quvchilar hunarni o'rganishga yanada ko'proq qiziqish ko'rsatadilar va o'z mahoratlarini oshirishga intiladilar.

6. Milliy Hunarmandchilikni Jamiyatga Moslashtirish

Milliy hunarmandchilikni o'rgatish metodologiyasi nafaqat o'quvchilarning hunar ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan, balki ularni jamiyatga ham moslashtirishga xizmat qiladi. Milliy hunarmandchilikni jamiyatning turli sohalariga, masalan, turizm, sanoat, ekologiya va madaniyatga qo'shish, uning ahamiyatini yanada oshiradi. O'quvchilarni hunarmandchilikni zamonaviy ehtiyojlarga moslashtirishga o'rgatish, ularni milliy va global miqyosda raqobatbardosh qilishga yordam beradi.

7. Ko'plab Manbalarni Qo'llash

Milliy hunarmandchilikni o'rgatishda bir nechta manbalar va resurslardan foydalanish muhimdir. Kitoblar, ilmiy maqolalar, videomateriallar, interaktiv dasturlar va onlayn platformalar o'quvchilarga turli turlardagi ma'lumotlarni taqdim etadi. Bu manbalar o'quvchilarga hunarmandchilikni o'rganishda keng qamrovli bilimlarni olish imkonini yaratadi. Shuningdek, hunarmandchilikka oid ijodiy va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishda ko'plab manbalarni qo'llash o'quvchilarning ilg'or bilimlarni o'zlashtirishiga yordam beradi.

XULOSA

Milliy hunarmandchilikni o'rganish, nafaqat o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish, balki ularni o'z milliy madaniyatiga bo'lgan hurmatini shakllantirishga xizmat qiladi. O'quvchilarga milliy hunarmandchilikni o'rgatish jarayonida nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirish, interaktiv va ijodiy yondashuvlardan foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni qo'llash kabi metodologik yondashuvlar muhim ahamiyatga ega. Hunarmandchilikni o'rgatish orqali o'quvchilar nafaqat o'zlarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar, balki milliy merosga bo'lgan hurmatni oshirib, uni saqlash va rivojlantirishga o'z hissalarini qo'shadilar. Ko'rgazmalar, namoyishlar, innovatsion texnologiyalarni qo'llash, rag'batlantirish va motivatsiya berish kabi usullar o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi, bu esa ularning hunarga bo'lgan munosabatini yanada mustahkamlaydi. Shuningdek, milliy hunarmandchilikni zamonaviy ehtiyojlarga moslashtirish, uning iqtisodiy, madaniy va ekologik foydalarini ta'kidlash, o'quvchilarga global miqyosda raqobatbardoshlikni oshirish imkonini beradi. Umuman olganda, milliy hunarmandchilikni o'rgatish metodologiyasi, jamiyatda madaniy merosni saqlash va yosh avlodni hunarmandchilik san'ati bilan tanishtirishda muhim o'rin tutadi. Bu jarayon o'quvchilarning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga xizmat qilib, ularning kelajakdagi faoliyatida katta ahamiyatga ega bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov, A. (2019). O'zbekiston xalq hunarmandchiligi. Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti.
2. Karimov, I. (2008). O'zbekiston taraqqiyotining yangi bosqichi va xalq hunarmandchiligi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
3. Murodov, U. (2015). O'zbek xalq hunarmandchiligi: tarixi va bugungi kundagi ahamiyati. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti nashriyoti.

4. Xodjayev, F. (2017). Milliy san'at va hunarmandchilik: metodologik yondashuvlar. Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti.
5. Yuldashev, Sh. (2018). An'anaviy va zamonaviy hunarmandchilik turlari: pedagogik yondashuvlar. Buxoro: Buxoro davlat universiteti nashriyoti.
6. Zokirov, A. (2020). Milliy madaniyat va hunarmandchilik: ilmiy-amaliy maqolalar to'plami. Toshkent: "Fan va texnologiyalar" nashriyoti.
7. Iskandarova, M. (2016). O'zbekiston xalq san'ati va uning o'quvchilarga ta'siri. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.